

Handläggare
Åsa Härkegård
Telefon: 08-508 33 333

Till
Utbildningsnämnden
2020-05-28

Extern granskning för att utreda effekterna av krav på generella effektiviseringar

Svar på remiss från kommunstyrelsen, dnr KS 2020/275

Förvaltningens förslag till beslut

1. Utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Lena Holmdahl
Utbildningsdirektör

Malin Eriksson
Avdelningschef

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har remitterat ”Motion om extern granskning för att utreda effekterna av krav på generella effektiviseringar” från Clara Lindblom m fl (V) till utbildningsnämnden för yttrande. I motionen föreslås att kommunfullmäktige beslutar om en stadsövergripande extern utvärdering av stadens process kring generella effektiviseringar i budgetarbetet, från val av metod och bedömd besparingspotential till uppföljning av resultatet och utvärdering av konsekvenserna.

Förvaltningen konstaterar att prioriteringar mellan utgiftsområden är en naturlig del av en politiskt styrd verksamhet. Effektiviseringsbehov styrs av faktorer som elevvolym, schablonökningar, skolpengens andel av den totala schablonen samt den enskilda skolans ekonomi över en längre tid. En eventuell utvärdering av effekten av generella effektiviseringar skulle i utbildningsnämndens fall behöva ta hänsyn till alla dessa faktorer. Förvaltningens samlade bedömning är att staden i dag har ett antal verktyg för planering och uppföljning av verksamheten, som utgör tillräckliga underlag för politiska prioriteringar av resurser. Mot bakgrund av detta avstyrker förvaltningen motionens förslag.

Förvaltningen föreslår att utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Bakgrund/Ärendet

Kommunstyrelsen har remitterat motionen ”Motion om extern granskning för att utreda effekterna av krav på generella effektiviseringar” från Clara Lindblom m fl (V) till utbildningsnämnden för yttrande.

Motionärerna konstaterar att många kommuner använder sig av krav på så kallade generella effektiviseringar i samband med budgetbeslut, så även Stockholms stad. Motionärerna menar att bristen på offentligt redovisat faktaunderlag, som visar att effektiviseringarna verkligen kan uppnås under budgetåret, har lett till återkommande kritik. Efter tio år av generella effektiviseringar anser motionärerna att det nu är hög tid att utvärdera konsekvenserna för kvaliteten, brukarna och medarbetarna.

Mot bakgrund av detta föreslås i motionen att kommunfullmäktige beslutar om en stadsövergripande extern utvärdering av hela processen i staden med generella effektiviseringar, från val av metod och bedömd besparingspotential till uppföljning av resultatet och utvärdering av konsekvenserna.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av avdelningen för ekonomi och styrning i samarbete med förskoleavdelningen, grundskoleavdelningen, gymnasieavdelningen, avdelningen för lärande och elevhälsa, avdelningen för utveckling och samordning, samt avdelningen för personal och kompetensförsörjning.

Ärendet kommer att behandlas i samverkan med de fackliga organisationerna den 19 maj 2020. Ärendet kommer också att behandlas vid funktionshinderrådets sammanträde den 13 maj 2020.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen konstaterar att prioriteringar mellan utgiftsområden är en naturlig del av en politiskt styrd verksamhet. Genom effektiviseringar inom vissa områden skapas utrymme för utgiftskrävande reformer inom andra områden.

budgetförändring styrs i huvudsak av förändringar i elevvolymen, dvs antalet elever, samt av förändringar av nivån på schablonerna. Under en rad år har nämnden därtill ålagt krav på generella effektiviseringar av varierande storlek.

I kommunfullmäktiges budgetbeslut för 2020 uppgick de generella effektiviseringarna för nämnden till 8,2 mnkr. Därtill beslutade fullmäktige om en särskild besparing på central skoladministration på 50 mnkr. Samtidigt ökade nämndens budgetram med 734 miljoner kronor, som en följd av ökade elevolymer (380 mnkr) och höjda schabloner (354 mnkr).

2019 uppgick de generella effektiviseringarna för utbildningsnämnden till 374 mnkr, men samtidigt ökade budgeten med nästan 1,2 miljarder som en följd av ökade elevolymer och höjda schabloner. Budgetens nettoökning var således omkring 800 mnkr efter generella effektiviseringar.

Exemplen ovan visar att termen ”generella effektiviseringar” till stor del är en budgetteknisk fråga i beräkningen av utbildningsnämndens budget.

Kommunfullmäktige har ytterligare ett instrument för prioriteringar mellan huruvida effektiviseringar ska ske på skolor eller på förvaltningsövergripande nivå, i form av skolpengens andel av skolschablonen för de kommunala skolorna. Skolpengens andel är i dag 72 procent. En minskade andel ökar kraven på effektiviseringar i skolorna, och vice versa.

De skolor som utgör resultatenheter har även möjlighet att över tid bygga upp ett överskott. Det innebär att skolor kan bygga upp en buffert för framtida utgifter eller minskade intäkter, exempelvis i form av minskande schablonökningar relativt tidigare år. På motsvarande sätt kan resultatenheter göra ett mindre underskott, för att sedan under kommande år nå en budget i balans.

Frågan om huruvida kommunfullmäktiges krav på generella effektiviseringar de facto leder till effektiviseringskrav i verksamheterna är med andra ord komplex. Generella effektiviseringar har en liten total effekt för utbildningsnämndens verksamheter. Istället beror det eventuella effektiviseringsbehovet av faktorer som elevolymer, schablonökningar, skolpengens andel av den totala schablonen samt den enskilda skolans ekonomi över en längre tid. En utvärdering av effekten av generella

effektiviseringar skulle i utbildningsnämndens fall behöva ta hänsyn till alla dessa faktorer.

Ett sätt att utvärdera effekterna av effektiviseringar handlar om att långsiktigt följa de verksamhetsmässiga målen. Genom det integrerade ledningssystemet ILS, har nämnderna ett system för uppföljning och utvärdering av verksamhetens resultat.

Förvaltningen menar att detta indirekt också är ett verktyg som möjliggör en utvärdering av huruvida verksamhetens ekonomiska resurser är tillräckliga i proportion till uppdraget.

Förvaltningens uppfattar att ett av motionens syften handlar om att säkerställa att effektiviseringskrav i budget bygger på en bedömning av huruvida dessa effektiviseringar är möjliga att realisera inom en snar framtid. Ett viktigt underlag för den bedömningen utgörs av nämndens planering för kommande tre års budget, som årligen beslutas i april. Förvaltningen vill betona att planeringsunderlaget rymmer bedömningar kring kommande års kostnadsutveckling, och därmed utgör underlag för kommunfullmäktiges prioriteringar kommande budgetår.

Förvaltningens samlade bedömning är att staden i dag har ett antal verktyg för planering och uppföljning av verksamheten, som utgör tillräckliga underlag för politiska prioriteringar av resurser.

Mot bakgrund av ovanstående avstyrker förvaltningen motionens förslag.

Konsekvenser för jämställdhet

Då ärendet utgör svar på en remiss från kommunstyrelsen gör förvaltningen ingen egen analys av ärendets konsekvenser för jämställdhet. Förvaltningen förutsätter att en sådan analys vid behov görs av kommunstyrelsen i den fortsatta hanteringen av ärendet.

Förslag till beslut

Utbildningsförvaltningen föreslår att utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Bilaga

Motion om extern granskning för att utreda effekterna av krav på generella effektiviseringar